

Idrottsminnen från Västerhaninge

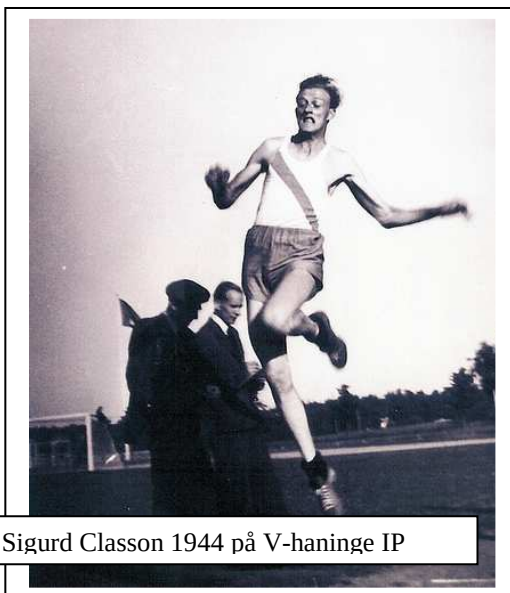
Text & foto Erland Österberg

På en liten klubbhål i blått som sitter i min prissamling, finns versalerna VIF, samt siffrorna 1925. Så långt tillbaka har jag av naturliga skäl inga minnen, men väl från tiden 1932 och framöver då vi några grabbar började prova på de möjligheter till aktiviteter som då fanns tillgängliga på den gamla idrottsplatsen, belägen mellan

järnvägen och Norrskog efter Tungelstavägen.

När vi skolpojkar, ofta på hemväg från skolan, tog denna plats i besittning, fanns bara en längdhoppsgrop som även tjänade som nedslagsplats för höjdhopparna. Det verkade som om alla lösa idrotts pinaler var förvarade någonstans, den tidens materialförvaltare var mest "trunkbärare" och hade det mesta prytlarna hemma hos sig.

Sigurd Classon 1944 på V-haninge IP

Det som var bra för oss, var att höjdhoppställningarna stod kvar, visserligen fanns det ingen ribba, med det gick att ordna med ett snöre en riktig träribba måste köpas från Håga-sågen, och det kostade så en dylik togs bara fram vid högtidliga tillfällen. Längdhoppsgropen var i alla fall outslitlig, så det blev så att det vanligtvis tränades på längdhopp och höjdhopp.

Löparbanor existerade inte utan det var att använda befintliga vägar. Således var den nedre lilla gångvägen

från vändkorsen mot stationen i början bana för 100 meter löpning, litet senare när nya landsvägen kom till, löptes alla distanser på den,

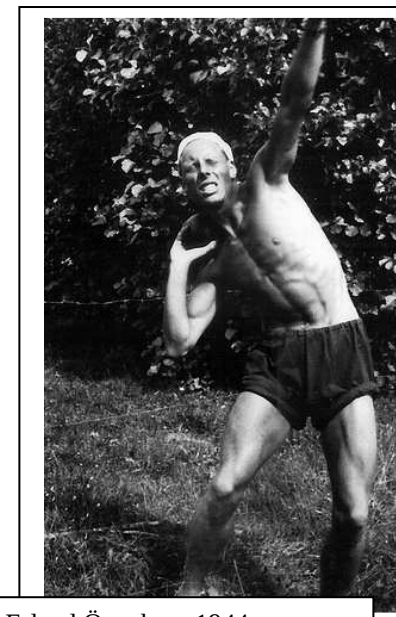
1500 meter över bron vid Åby och ner förbi stationen bort mot vändkorsen där det var mål. En "Via Dolorosa" i akt och mening. Vi löpte på alla typer av underlag: gräs, asfalt, grus och gångstigar, allt medan vi hade Coubertins motto framför ögonen.

Det kunde ibland bli ganska trångt på planen, det var många som skulle samsas där, det var friidrottarna, det var fotbollens utövare och dess utom var idrottsplan en samlingspunkt för ungdom, man träffades, pratade och "lattjade" lite med bollar och redskap.

Vid ett tillfälle höll jag på att ställa till det för mej ordentligt Vi höll på och tränade ruscher och sprang utmed mitten av planen. Jag sprang rätt på ett kastspjut som satt fast i marken och det gick igenom skjortan och ut på ryggen. En decimeter till inåt magen och det hade säkert blivit svåra skador. – men sånt togs med en klackspark, "det blev ju bara en rispa i skinnet".

De friidrottstävlingar som avhölls på Västerhaninge idrottsplats var för det mesta klubbmästerskap. Även dessa begränsades av brist på användbart utrymme och redskap. De grenar som föll bort var: tresteg, stavhopp, slägga, häcklöpning, hinderlöpning och långdistanserna.

När vi kommit så långt att vi anslutit oss till serietävlande med andra föreningar i Södra Stockholmsregionen, vilka också fått igång verksamhet, Älvsjö, Vendelsö, m.fl. kunde vi tråkigt nog inte ha några tävlingar på hemmaplan, utan fick alltid åka bort och kämpa, det låter kanske lite cyniskt, men om det skulle investeras något inom klubben så blev alltid fotbollen prioriterad.

Erland Österberg 1944

Eftersom ekonomin alltid var en styrande faktor, så kunde det ibland uppstå sällsamheter, som när det blev uppenbart att föreningen behövde utöka redskapen för kulstötning med ännu en kula. Knutte Hedman, duktig fotbollsspelare och även friidrottare, arbetade på en verkstad i Stockholm som svarvare. Han tillverkade en kula av mässing, som snart blev mycket populär. Den hade rätt vikt exakt, men p.g.a. detta med densitet så var den mycket mindre vilket vi gillade, det gick faktiskt att stöta längre med den. Frågan var om den var godkänd i större sammanhang.

Sigurd Classon på Älvsjö 1942.
Sittstil ?? Eller??

Ett par andra exempel på när snålheten bedrar visheten var, när det inköptes ett stålspjut för träning. Spjutet var en kopia av ett träspjut men, visade det sig, svårt att kasta med, dels fanns det ingen svikt i det, dels så hade

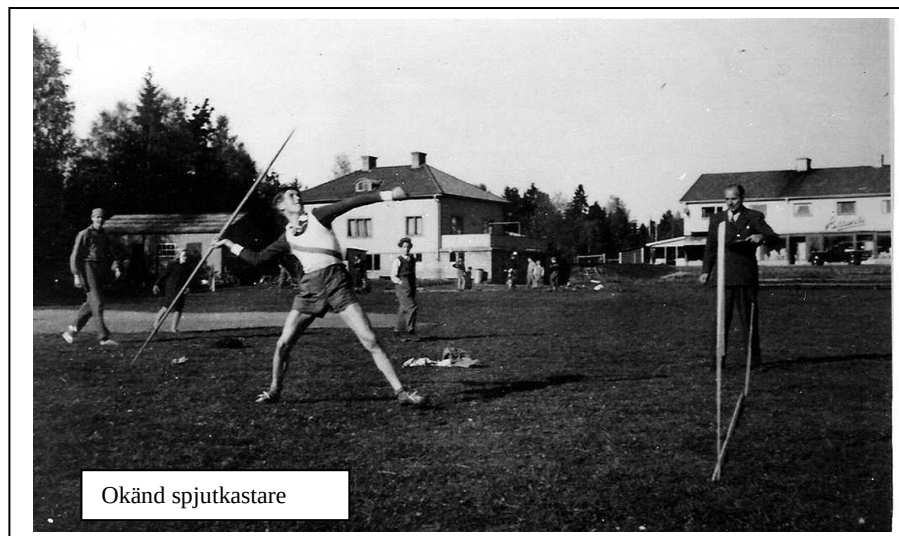
det kommit in grus inuti som skramlade så fort man tog det i handen för att utföra det som spjut är avsedda för.

Så var det den nya oförstörbara hoppribban av stålrör som skulle vara omöjlig att bräcka av. Javisst, men den tålde absolut inte att trampa på för då blev den krokig och sedan var det kört.

Som jag kan minnas, föddes inga stora idrottsprofiler i Västerhaninge. En långdistanslöpare, Gösta Pettersson, gjorde visst en hyfsad karriär inom Spårvägens IF, men i övrigt var det sparsamt med talanger. Däremot i fotboll kom en del förmågor upp i vi säga mellansvensk standard. Inte bara i Västerhaninge, utan rätt allmänt var det ju så att en del tävlade såväl i allmän idrott, som att man spelade fotboll.

Ett typiskt exempel på detta var Pelle Berglund, god sprinter samt duktig fotbolls spelare, Bland de jag kommer ihåg av friidrottarna, kan nämnas:

Bertil "Jägarn" Johansson, säker diskuskastare. Knutte Hedman, mångsysslare, kast, hopp. Gustav Norling, också mångsysslare -vill jag minnas Sigge Classon, längd och höjdhoppare av god klass, Sigge Andersson, sysslade mest med löpning, bra på bl.a. 400 meter och Rune Nilsson, med tillnamnet "Spånga". Av det yngre gardet, dit jag räknar mig själv kunde man finna nämnda Pelle Berglund mycket bra sprinter, Kalle Ottosson, längdhoppare och kastare, Lasse Bengtsson, långdistansare, samt jag själv, hopp, kast och sprint.

Okänd spjutkastare

Det fanns nog fler, men de här har jag personliga minnen av, ingen nämd, alla glömda...

Beträffande träning, så tror jag de flesta av oss tog "lätt" på den biten. Inte heller var vi så särskilt väl inställda till det sunda leverne som kopplades ihop med idrott. Det fanns tillfällen när någon eller flera ställde upp på söndagens tävlingar med en hel del uttunnat blod i sig och något yrvaket beteende. Men så var det inte bara hos oss.

En del av oss gjorde allt, vi tävlade i mångkamper, spelade fotboll var med och jobbade på arenorna, verkade inom olika sektioner i

Edvin "Idrottspelle" Pettersson

föreningen. m.m. Bland de som inte deltog i själva idrottandet finns flera som bör ihågkommas, men det är särskilt en som i mitt minne framstår som lite speciell, allas vår "Idrotts-Pelle Pettersson", han var med överallt och i allting, fixade och donade, helt enkelt en "slitvarg" hoppas att han i slutändan fick den

uppskattning han var värd. För att nämna

några av "de andra" som hade ledande uppgifter eller fungerade som någon slags tränare eller funktionär, var för att ta några som jag hade nära kontakt med: Göte Arvidsson och Rune "Spånga" Nilsson

Göte Arvidsson

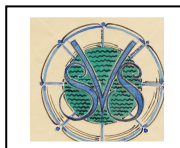
Det fanns naturligtvis även andra aktiviteter inom det totala sport utbudet i Västerhaninge, dock inte direkt lydande under föreningen, eller sammankopplade med dess

Rune "Spånga" Nilsson

verksamhet. Kommer inte ihåg precis hur detta var fungerande, men det tävlades bl.a. i simning inom en sammanslutning, Västerhaninge Simsällskap, men jag har för mej att den bedrev sin verksamhet helt i egen regi.

Hur det kunde bli ibland, framgår av den här lilla solskenshistorien Det var simtävlingar vid Östnora-badet, sommaren 1943. VSS, skulle tävla mot Årsta Havsbad SS, och av någon anledning, troligen misstag, upptäckte man att det fattades en man i laget och av någon orsak blev det jag som fick ersätta den saknade. Trots min mediokra simning, som knappast inverkade något på slutresultatet så vann vi sista inteckningen i Wennergrens

vandringspris, vilket renderade mej en liten bronsmedalj som minne, - och- vete sjutton, om inte den lilla saken är något av mina roligaste priser. Det var inte för inte att vi vann. I laget simmade bl.a. Maj-Britt Rönningberg, samt flera goda simmare som far och son Numan. Mer om detta simsällskap finns med i Hembygdsföreningens skrift om Fors.

En mycket aktiv kille, Hilding Karlsson, höll i det mesta som rörde "skoglig" verksamhet, orientering, terränglöpning och skidor. En samlingspunkt för Hildings verksamhet var "Stora Tallen" vid Nytorpsvägen. Därifrån utgick det mesta och alla visste var den låg. Om Västerhaninges skidåkare firade några triumfer är mej okänt, det låg liksom lite vid sidan om...

Hilding Karlsson

När temat gymnastik kommer upp, är min första tanke Gustav Norling. Jag minns mycket väl när han "plågade" oss en hel vinter på Folkhögskolan, antagligen var det för att vi skulle få oss en ordentlig "kick" inför vår ens fotbollspremiär och inte gå och slöa till under vintern. Jag har för mej att Gustav även hade annan ledande verksamhet förutom att han var verksam inom friidrotten.

Den gymnastik som utövades av det "täcka könet" tror jag inte kom igång med reguljär verksamhet förrän under 40-talets senare del och då under ledning av Sonja Lundblad. Vad jag vet så resulterade denna verksamhet i ett deltagande på en uppvisning i Halmstad under 50-talets mitt. Att jag kan ge information om detta är helt min hustru, Ingrid's förtjänst, som deltog hela tiden vi var bosatta i Västerhaninge och sedan fortsatte med gympan här i Östersund. Hon deltog aktivt i gymnastiken i nära 40 år. Ett litet klimax var när Polar-Gymnastikspelen avhölls här i Östersund 1978, och hon fick i vårt hem välkomna tidigare gymnastikkompisar från Haninge

Haningegymnaster i Östersund 1978
I mitten, Ingrid Österberg

Det finns naturligtvis mycket kvar att penetrera, men det överlåter jag åt andra att göra. Mest på grund av skador, drog jag mej 1946, till baka efter ett antal idrottsår fyllda av gott kamratskap och en vi-känsla som är svårt att ersätta med något annat. Jag saknar verkligen mina idrottskamrater från de här åren och jag hoppas att de fortsätter sina lekar i Valhall, såsom varande äkta vikingar..

EPILOG

Efter vår flytt till Östersund, 1959, började jag lära mig att åka skidor på riktigt och lyckades verkligen med att utöka min prissamling inom detta för mej närmast okända område Skidåkandet stod på topp här, själv lyckades jag under de kommande åren uppnå kompetens för Skidlöparmärket i guld och emalj innan en större operation satt punkt för allt tävlande. Om jag lägger ihop mina idrottsår från första början till slutet 1993, så blir det 60 år. Idrotten har gett mig så mycket, men aldrig en enda krona, så jag är ren amatör. Som tur är, så har jag haft

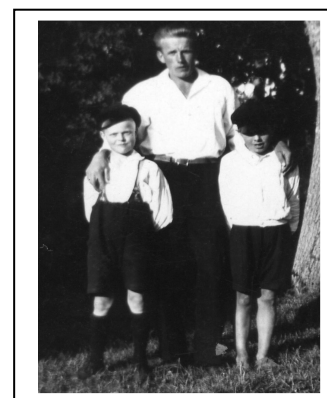
-och- har fortfarande en idrottsintresserad hustru, - Hur skulle det gått annars?

Jag vill avsluta dels med min favoritartist Arja Saijonmaas underbara:

"Jag vill tacka livet, som gett mej så mycket", dels vill jag med anledning av min uppfattning om en del människors syn på idrott, citera Ingemar Stenmarks : "de e int lönt att försöka förklar nåt, för den som int begrip"

Fotbollen i Västerhaninge

Kan man ärva bollsinn? Om jag hade något sådant att ärva, vet jag inte men min mor berättade för mej att mina dagars upphov, en gång skulle för söka sig på att "joxa med trasan", men det slutade med att han fick en hård boll mitt i "plytet", så det blev tydligen "The bitter end", för honom, för det pratades aldrig fotboll hemma, möjligtvis i samband med sådana omdömen som "Springa runt på plan och slita skor i onödan"

För min personliga del, så vill jag hänvisa till ett litet kort från slutet av 20-talet med mej, min kompis Totte Lind samt den som lärde oss att spela fotboll, vår sommarvärd Evert Rosén, själv aktiv i Skyttorp eller om det var Dannemoras lag. Av den här ortsangivelsen framgår att det hela utspelades i Vattholma, varifrån jag "härstammar".

Sedan finns det inte så mycket mer att förtälja förrän vi flyttade till Västerhaninge och jag började skolan. Jag tror att vi spelade fotboll varenda rast, undantaget när vi spelade handboll. Redan på den tiden fanns liksom "kärnan" till ett kommande klubbtag utmejslat.

I klassen som jag gick i fanns: Svante Hallberg, Pelle Berglund, Kalle Ottosson, Lasse Bengtsson och jag själv - alltså nästan ett halvt lag. Denna kärna av fotbollsgrabbar hängde sedan ihop i drygt ett 10-tal år.

Innan vi småpojkar fick den stora äran att på något sätt delta i själva spelandet vad det nu månne vara, så gick det liksom fortare om man ställde upp som "Bollkalle" -eller Kalle bakom-, som det ibland hette och hämtade tillbaka bollar som antingen slagits förbi målet eller över detsamma.

Väntan på Birger Jarls Torg 1942

Stående: Kurt Viberg, Sigurd Classon

Sittande: Okänd, Kalle Ottosson, "Orra" Pettersson

Anders Berglund, okänd, Pelle Berglund

Det kunde bli lite jobbigt, särskilt mär man vaktade vid Granebomålet, och man fick försöka ta sig in dit, nästan liksom smyga in och hämta bollen Allt det här försvann när det sattes upp ett högt nät bakom målet. För hållandet var identiskt vid det andra målet, det mot Roséns Handelsträdgård där kunde det bli diskussion om vad ändamålet med fotboll var

Efterhand utökades antalet fotbollsintresserade grabbar och om de befanns lämpliga så tillfördes de laget, nämnas kan: Bröderna Eriksson/ Kings, Sven och Lennart, Henning "Putte" Lundkvist, Gunnar "Orra" Pettersson, ett par bröder Gustafsson från Tungelstahället, den äldsta hette "Palle".

Även på den tiden förekom en viss "vandring" mellan klubbarna. Kriget kom också in i bilden, det är möjligt att vi förstärktes med någon från det i Västerhaninge stationerade förbandet av intendenturtrupper. Frågan är om detta uppvägdes av att våra grabbar också var inkallade och följaktligen på annan ort. Det kan också sägas att såväl de vid Hårsfjärden och Gålö Flygstation förlagda innehöll många spelare av mycket hög standard.

För att se lite närmare på Västerhaninge IF:s lag och dess utveckling under den här tiden, så började det med ett pojklag som växte upp till ett juniorlag och till sist blev ett A-lag. Naturligtvis hade Västerhaninges fotbollslag före vårt intåg sina "storheter" av vilka jag minns Knutte Hedman, Hjalte Lindström och framför allt Bröderna Ek, från Österhaninge, - Stor-Ek och Lill-Ek, kallades dessa bröder, som när allt stämde och lördagsnatten inte varit för sen, verkligen höll rent fram för eget mål – Gudnåde den motståndsspelare som råkade komma i kläm mellan de här två.

När det nu blev dags för den nya generationen att ta över, så var det i första hand "stommen" i juniorlaget som bildade kärna i nya A-laget. Vad jag minns så stötte spelare till som inte varit med på den här nivån förut som: Sven och Olle Nilsson, Kurt Erngren, Roffe Svensson m.fl. Till hemma-matcherna fanns alltid spelare att tillgå, värre var det när vi hade bortamatcher, då kunde det ibland vara svårt att få tag i rätta spelare, ja till och med att få ihop ett fullt lag.

De olika klasserna eller serierna som vid den här tiden fanns var dels Stockholmsserien dit lag kvalificerade sig för spel genom uppflyttning från olika underserier, vill minnas att Västerhaninge IF, kom från något som kallades Vasaserien eller Södertörnsserien via en serie som vi kort och gott kallade "Kvalifiken".

Hur lagen mera norr om Stockholm blev inordnade i ett seriesystem, minns jag inte, de bästa av de här olika lagen slussades in i Stockholmsseriens olika klasser och toppades sålunda av Klass 1, där en klassvinst gav uppflyttning till någon av Svealandsserierna osv.

De här lägre serierna kallades lite respektlöst av de bättre lagen för "Gårdsgårdsserien".

Årsta Havsbad 1941

Gunnar "Orra" Pettersson, okänd, Kalle Ottosson, Sven och Lennart Eriksson/Kings

Det spelades vänskapsmatcher, men det där med "vänskap" gick väl att tumma på. Matcherna mot bl.a. Tungelsta, var alltid laddade, så även de mot Sorunda. Det förekom även att vi spelade mot Muskö, - deras plan var en upplevelse...

Det kanske vore på sin plats att jag tillsammans med läsarna, förde tiden tillbaka på – 30 talet och granskade de planer vi spelade på och det material vi använde oss av. Vår plan höll säkert de stipulerade måtten för en fotbollsplan, men i vågplanet var det väl si och så, sista 3:e delen av planen mot Roséns Trädgård, lutade betänkligt till förfång för gästande lags kedjespelare, som i regel sköt över mål och

speciellt efter förluster utlät sig i termer som "Lantliga idyller, Kohagar i allmänhet" "Bonnlandet" etc.

Bortsett från denna "Skavank", så var planen inte vare sig bättre eller sämre än andra mindre samhällens arenor. Det ankom på oss som spelade att se till det fanns riktigt markerade linjer före en match, så det var bara att gå till Håga Såg och hämta en säck sågspån. En följd av att använda sågspån var att det växte upp "vulster" som blev allt högre vartefter åren gick. Men allt eftersom ekonomin förbättrades så köptes krita och det var ju betydligt bättre. Allt emellanåt så fick någon med lie snygga till det mycket ojämnt växande gräset särskilt ut mot hörnen.

Artikelförfattaren

När det gällde material, redskap etc., så var det huvudsakligen bollar, fotbollsskor, tröjor, strumpor och benskydd. Här rådde det en hel del oklarheter om vilket som skulle hållas av föreningen och vilket vi själva skulle stå för.

Dubbar till skorna samt snören var det heller inte så där själv klart vem som skulle bistå med sådant, kanske det i dag låter löjligt, men då var inte självklart att klubben skulle hålla med sådant. Den tidens fotbollssko var en rätt vidlyftig historia, närmast liknade den en bepansrad sidovagn... En annan materialhistoria var de målnät som genom något dekret från Fotbollsförbundet, var obligatoriskt i vissa serier. Dessa var en stor investering för en liten förening, men visst var det härligt att få "näta".

En liten egendomlig historia från den här tiden var att klubben hade svart-rödrandiga tröjor, men så byttes dessa ut mot ganska tråkiga ljusblå, hur det här kom sig vet jag inte, -var det manne Milan AC, som lagt in en protest?

Det finns väl i allt och även här, ögonblick att minnas och bevara. Vi spelade en match i Huddinge, sent på hösten, det var nollgradigt och is på en stor vattenpöl framför ena målet. Minns att det blev problem med att det dömts en solklar straff, men det fanns ingenstans att lägga bollen så att det gick att slå den. Problemet löstes med att göra ihop en liten hög av sand så att det gick att placera bollen på, det var säkert 1 dm vatten. Att avlysa en match p.g.a. dålig plan, var inte att tänka på, var det sagt det skulle spel så var det spel. Vid ett annat tillfälle var det vänskapsmatch i Sorunda, där vi efter vinst, utsattes för stenkastning från vissa delar av publiken innan vi lyckades ta oss in i vår lastbil med presenning omkring flaket där vi satt.

Avrundar plan- och åskådargranskrig med en notering från en match på Muskö under krigsåren. Planens ungefärliga mitt, markerades av ett grunt dike, där bollen med förkärlek stannade. Vidare var planen här och där försedd med komockor, tydligen hade den nyttjats som betesmark.

Jag förmodar att vår fotbollsplan inte heller undgick kritik utöver den som här tidigare framförts.

Allt det här med dålig plan, försvann när all verksamhet flyttades över järnvägen till Nya Idrottsplatsen, men då bestod min närvaro endast som ledare och åskådare. Min sorti från fotbollen skedde mycket olyckligt, men samtidigt hedersamt. Vid denna match, i en nickduell kom jag ner snett på mitt tidigare skade-knä som nu fick nådastöten. I och med detta var det slut med fotboll för min del, ja idrott överhuvud taget som krävde ett väl fungerande högerben.

Tävlingsnerven fick bli tillfredställd av att jag som utbyte gick med i schackklubben i stället och tävlade tillsammans med Pelle Berglund, Bengt Candefors och Helmer Ternblad, för att nämna några, det var många skarpa dueller i den sporten också och det blev faktiskt ett pris i form av ½ dussin skedar som fortfarande är i bruk.

EPILOG

Vi var tre smågrabbar i Västerhaninge, Pelle Berglund, Kalle Ottosson och jag, Erland Österberg, som av olika skäl hängde ihop. För att "Italienska" till det, så blev det ett: "ERPEKAL", Vi var lika gamla, vi kom från ungefär samma samhällsmiljö, gick i samma klass i samma skola, Kyrkskolan, vi spelade fotboll i samma lag under alla år, vi idrottade tillsammans och på något underligt sätt blev vi vid vissa tillfällen arbetskamrater. Efter att träffats efter en hel del år, kunde vi konstatera att vi alla hade valt läraryrket som näringsfång.

Så gick det som det brukar, vi splittrades, bildade familjer och sågs inte mer livet. Jag är nu ensam kvar, sittande och minns den ljuva tiden och med De tre musketörernas motto framför, -eller rättare sagt bakom mej..

VIF i rödsvarta tröjor, målvakt här Roland Wattenström